

Гуткевич С.О., д.е.н., професорка
завідувачка кафедри
міжнародної економіки,
Національний університет
харчових технологій, професорка
Вільнюського університету

МІЖНАРОДНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР

Анотація. Розглянуто міжнародний стан освіти у сучасному світі.

Ключові слова: освіта, міжнародний, держава, суспільство, системи

Освіта – це ключовий елемент національного розвитку. Від освіти тепер вимагають сформуванню людини, яка здатна не лише використовувати отримані знання, а й працювати з останніми та вміння послуговуватися різними типами мислення. Сучасна освітня система буде змушена зняти непорозуміння між тими освітніми послугами, які вона сьогодні пропонує, та потребами суспільства. На жаль, існуюча система важко забезпечує оперативність життєво необхідних суспільству реакцій-відповідей на глобальні виклики. В інформаційному суспільстві економіка не можлива без інформації та нано-знань. Міжнародний стан освіти у сучасному світі з одного боку є надзвичайно складним, а з іншого – повний протиріччя. Ці протиріччя полягають, перш за все у тому, що процес інтернаціоналізації та інтеграції світового освітнього простору є незворотнім, проте багаті та успішні країни і міжнародні організації, вдало використовуючи економічний тиск, розширюють експансію нововведень у сферу освіти країн, що розвиваються та нових незалежних держав, ігноруючи освітні та культурні традиції цих країн, що несе певну небезпеку.

Освіта набирає все більшої ваги і стає чи не найважливішою сферою людської діяльності. Досягнення в освітній сфері покладені в основу грандіозних соціальних, науково-технічних перетворень, а відтак, і економічних надбань. Від того, яке місце належить освіті в житті суспільства, яку роль відіграють знання, новітні вміння та навички, залежить напругу рівень економічного розвитку.

Перетворення в освіті безпосередньо пов'язані з тими процесами, що відбуваються в економічному житті світового співтовариства.

Міжнародні освітні системи мають свої особливості.

По-перше, в умовах інформаційного суспільства знання все більше перетворюються на головний суспільний капітал. Отримані знання приносять зиск, як людині, конкретному підприємству або установі, так і суспільству в цілому. Вчені стверджують, що сьогодні щорічно оновлюється 5% теоретичних та 20% професійних знань. В умовах глобалізації знання стають стратегічним суспільним товаром, який перетворюється на вирішальний фактор конкурентної боротьби за зовнішні та внутрішні ринки.

По-друге, неухильно триває процес перетворення знання в головне джерело вартості. Безперечно, знання, інновації та їх практичне застосування радикально змінюють місце та роль самої освіти в структурі суспільного розвитку. А відтак, змінюється і співвідношення сфер освіти та економіки. Нажаль, освіту ще й досі розглядають як частину соціальної сфери. У навчальних закладів не сформовані достатні компетенції як у безпосередніх учасників інноваційної економіки. Це знаходить своє підтвердження у дисбалансі між вимогами національної економіки щодо компетентних фахівців і здатністю освітньої системи здійснювати їх підготовку на рівні сучасних вимог промисловості і технологій.

Принципово відмінний тип економічного розвитку, який виникає наразі, викликає необхідність для людини впродовж життя якщо не змінювати власний фах, то принаймні, підвищувати кваліфікацію, адже знання дуже стрімко старіють (іноді, ще під час навчання). Відтак сучасною вимогою є безперервне удосконалення професійних компетенцій та професійної кваліфікації робітників та зростання їх професійної мобільності.

Отже освітня діяльність стає важливим компонентом економічного розвитку. Дон Тепскот в своєму «Проекті цифрової економіки» зазначав, що всі компанії мають стати «освітніми», бо інакше їх чекає банкрутство.

По-третє, знання - стратегічний ресурс країни, що багато в чому визначає не лише так званий рівень освіти в країні, а забезпечує її реальний суверенітет та національну безпеку. Саме тому в XXI столітті незалежними залишаться лише ті країни, котрі зможуть витримати технологічну та інтелектуальну конкуренцію. В освіті в сучасних умовах важливим є мобільність інтелектуального капіталу, що виникає під впливом глобалізації і набуває особливих масштабів в умовах воєнних дій.

По-четверте, освіта стає важливим фактором подолання відсталості у розвитку багатьох країн. Становлення нового типу економіки - економіки знань вимагає якісного підвищення людського та інтелектуального потенціалу країн, що розвиваються. Бо історія нас вчить, що всі успішні стратегічні інновації вдалося реалізувати тим країнам, які проводили цілеспрямовану політику підвищення якості знань. Причому, не революційну, а політику еволюційної зміни освітньої парадигми, яка відповідала б потребам сучасного розвитку.

І, нарешті, важливою рисою розвитку освіти виступає її глобальність, а це означає, що з категорії національних пріоритетів вона переходить у категорію світових пріоритетів. Світове співтовариство прагне до створення глобальної стратегії навчання людини незалежно від її освітнього рівня та місця проживання. Глобалізація це процес, а не мета, відтак зміни у природі освіти призведуть до корінних змін не лише в промисловості і сільському господарстві, а й внесуть суттєві корективи в процес управління державами і світом в цілому. Власне освіта створює образ країни. Тому розпочинаючи освітню реформу треба зважати, що вона призведе до істотних змін в образі життя величезної кількості людей. Відтак реформаторам необхідно дуже чітко розуміти, що саме вони хочуть отримати в результаті реформи. Іноді припускаються системної помилки, коли реформування більшою мірою стосується форми, а не змісту.

Для ефективності освіти на сучасному етапі важливим є пошук нових технологій, які повинні забезпечувати високу якість освіти. Освіта – це засіб вирішення геополітичних завдань при формуванні високоосвіченої професійної еліти України, вільної і творчої, здатної до самостійного мислення та активних дій міжнародної економіки.

Література

1. Вища освіта : міжнародний вимір [Текст] : підручник. Тернопіль : Крок, 2019. — 374 с.
2. Науково-освітній простір як ключовий фактор розвитку країн в добу економіки знань. Монографія – К.: НТУУ «КПІ», 2014. – 244 с.